

มหาสารคาม: ตักกสิลาแห่งอีสาน(1)

เดือนหงาย
ที่ชายโขง

ธีรภัทร เจริญสุข

ความโดดเด่นของจังหวัดมหาสารคามในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในฐานะเมืองศูนย์กลางการศึกษา “ตักกสิลาแห่งอีสาน” ได้กลายเป็นภาพจำที่สำคัญของคนทั่วไปว่าหากกล่าวถึงจังหวัดมหาสารคามก็มักจะนึกถึงความเป็นเมืองศูนย์กลางทางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันการรับรู้ในลักษณะนี้ ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ภาพจำของคนทั่วไป แต่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคามที่กำหนดเป้าหมายที่จะเป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและวัฒนธรรม โดยบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด พ.ศ.2561-2564 ข้อที่ 3 ที่ระบุว่า “ส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาระดับสูงการเป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

จังหวัดมหาสารคามอาจแตกต่างจากเมืองศูนย์กลางการศึกษาเมืองอื่นๆ ในภาคอีสาน ที่มักจะเป็นหัวเมืองหลักที่มีขนาดประชากรและขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ แต่มหาสารคามซึ่งถือเป็นจังหวัดขนาดเล็กทั้งในแง่ขนาดประชากรและขนาดเศรษฐกิจ กลับสามารถเทียบเคียงด้านการศึกษากับเมืองศูนย์กลางการศึกษาหลักของภาคอีสาน อย่างเช่นขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี ได้เนื่องด้วยมหาสารคามเป็นจังหวัดที่เป็นที่

ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา และเปิดกิจการดำเนินการหลายแห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม เป็นต้น

จากข้อมูลสภาพทั่วไปของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ระบุว่ามหาสารคามมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 963,484 คน ซึ่งยังไม่ถึงหนึ่งล้านคน (ข้อมูล เดือนธันวาคม 2559) ซึ่งหากเทียบกับอีกหลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว จังหวัดที่มีประชากรไม่ถึง 1 ล้าน มีจำนวนไม่มากและถือว่าเป็นจังหวัดขนาดเล็กเสียส่วนใหญ่

ดังนั้น การเป็นที่ตั้งของสถาบันระดับอุดมศึกษาจำนวนมากหลายแห่ง โดยบางแห่งมีจำนวนนักศึกษาและบุคลากรรวมกันมากหลายหมื่นคน ทำให้มหาสารคามกลายเป็นศูนย์กลางของคนจำนวนมาก มีนักศึกษาและบุคลากรหลายหมื่นคนเข้ามาศึกษาต่อ ทำงาน แลก

เปลี่ยนติดต่อทางวิชาการ มหาวิทยาลัยต่างก็ทำหน้าที่สร้างบัณฑิตเพื่อป้อนตลาดแรงงาน ปัจจุบันต่างๆ เหล่านี้ล้วนทำให้มหาสารคามไม่ใช่จังหวัดที่ไม่มีใครรู้จัก หรือ ไม่ได้รับความสนใจต่อไป

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จากข้อมูลสถิติการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการระบุว่าจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ปีการศึกษา 2560 ภาคเรียนที่ 1 ทุกหลักสูตร โดยนับเฉพาะนักศึกษาที่มีสถานภาพกำลังศึกษาปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามพบว่า มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนักศึกษารวมทั้งสิ้น 45,273 คน เป็นนักศึกษาระดับปริญญาเอกมากถึง 926 คน

ขณะที่กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีมากถึง 41,826 คน ขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีนักศึกษาทุกระดับรวมทั้งสิ้น 16,749 คน โดยหากเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีนักศึกษารวม

ทั้งสิ้น 38,722 คน แบ่งเป็นระดับปริญญาเอก 1,163 คน ปริญญาโท 3,869 คน และปริญญาตรี 31,328 คน ก็นับว่ามหาวิทยาลัยมหาสารคามมีจำนวนนักศึกษามากกว่า โดยเฉพาะปริญญาตรีมีมากกว่าราวหนึ่งหมื่นคน และยังมีจำนวนมากติดอันดับต้นๆ ของมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนักศึกษามากที่สุดในประเทศ

ความเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาของมหาสารคาม กลายเป็นปัจจัยผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการย้ายถิ่นทั้งชั่วคราวและถาวร ประชากรที่ย้ายถิ่นจำนวนมากโดยเฉพาะวัยหนุ่มสาวที่เป็นนิสิตนักศึกษา เข้ามาอยู่อาศัย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทำให้เกิดการพัฒนารูปร่างจำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนที่อพยพเข้ามาศึกษาต่อ ทำงาน และติดต่อระหว่างกัน การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของมหาสารคาม ทำให้เศรษฐกิจในหลายส่วนต้องดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองกลุ่มคนที่เข้ามาใช้ชีวิตที่มหาสารคาม ทำให้การค้าปลีก ธุรกิจหอพัก ธุรกิจรายย่อย เกิดการเติบโต มีการขยายกิจการของห้างค้าปลีกระดับชาติเข้ามาเปิดสาขาที่มหาสารคาม

ขณะเดียวกันธุรกิจท้องถิ่นก็พยายามปรับตัวให้อยู่รอดจากความท้าทายนี้ การเป็นเมืองการศึกษาแล้วเกิดการรวมตัวของผู้คนจำนวนมาก ก็เป็นโอกาสที่สำคัญของการพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ และถือเป็นความพิเศษของมหาสารคามที่การศึกษาเอื้อต่อการทำธุรกิจ